

Informacje podstawowe

Nazwa przedmiotu	Archeologia biblijna
Prowadzący	ks. prof. ucz. dr hab. Dariusz Sztuk
Wydział	Wydział Teologiczny
Kierunek	Turystyka religijna
Poziom studiów	studia pierwszego stopnia (licencjackie)
Profil studiów	ogólnoakademicki
Forma studiów	stacjonarne
Moduł specjalnościowy	
Dyscyplina naukowa, do której odnoszą się efekty uczenia się	nauki teologiczne
Obowiązuje od roku akademickiego	2025/2026
Rok studiów	1
Semestr	2
Język wykładowy	polski
Status przedmiotu (<i>obowiązkowy, do wyboru</i>)	obowiązkowy
Odniesienie do kierunkowych efektów uczenia się (<i>symbole</i>)	CTR_W05; CTR_W08; CTR_W09; CTR_U06
Rodzaj zajęć (<i>wybór z listy*</i>)	wykład
Liczba godzin	30
Liczba ECTS	3
Wymagania wstępne	Ogólna znajomość tematyki biblijnej oraz historii powszechnej.
Opis i cele przedmiotu	Celem zajęć jest pogłębienie znajomości dziejów i archeologii biblijnego Izraela i jego sąsiadów, szczególnie w perspektywie sztuki i kultury materialnej.

Treści programowe

Temat/blok zajęć:	Liczba godzin
1. Wiadomości ogólne (pojęcie, cel i źródła, historia archeologii biblijnej, chronologia)	2
2. Ogólne omówienie wczesnych okresów archeologicznych PALEOLIT (1 mln-10 tys. przed Chr.). MEZOLIT (10 tys.-8,5 tys. - kultura natufijska - Jerycho), NEOLIT (Jerycho).	2
3. CHALKOLIT - (ok. 4300-3300) - stanowiska: Teleilat el-Ghassul, En Gedi, Nahal Miszmar.	2
4. Wczesny brąz (ok. 3300-2200 przed Chr.), ważniejsze stanowiska: Jerycho, Megiddo, Aj, Chirbet Kerak (bibl. Bet Jerah)	

	2
5. Środkowy brąz (ok. 2200-1550 przed Chr.), ogólne wprowadzenie, kultura kananejska.	2
6. Środkowy brąz - ważniejsze stanowiska: Nahariyah, Gezer, Megiddo, Sychem.	2
7. Późny brąz (ok. 1550-1200 przed Chr.), ważniejsze stanowiska: Jerycho, Megiddo, Hacor, Sychem, Lakisz, Bet Szean	2
8. Najważniejsze inskrypcje z epoki brązu	2
9. Okres żelaza I (ok. 1200-1000 przed Chr.) - kultura filistyńska, kultura izraelska ("okres sędziów"), kultura kananejska	2
10. Okres żelaza IIA: ok. 1000-925 (okres zjednoczonej monarchii): "Czasy Saula" (Gibe'a), "Czasy Dawida" (Jerozolima)	2
11. Okres żelaza IIA: (okres zjednoczonej monarchii): "Czasy Salomona" (Jerozolima, Arad, Megiddo, Hacor Gezer)	2
12. Okres żelaza IIB-C: ok. 925-586 (okres podzielonej monarchii): Królestwo Północne (Izrael) - Tirsa, Samaria, Dan, Hacor, Megiddo	2
13. Okres żelaza IIB-C: (okres podzielonej monarchii): Królestwo Południowe (Juda) - Jerozolima, Ramat Rachel, Lakisz.	2
14. Okres żelaza IIB-C: (okres podzielonej monarchii): Królestwo Południowe (Juda) - Arad, Beer Szeba, Kadesz Barnea, Kuntillet 'Ajrud.	2
15. Najważniejsze inskrypcje z epoki żelaza	2
	2
Łącznie godzin:	30

Opis przedmiotowych efektów uczenia się i sposoby ich weryfikacji

Kategoria efektu (W, U, K)	<u>Kierunkowe</u> efekty uczenia się <i>(co ogólnie absolwent po tych studiach będzie wiedział i umiał)</i>	Opis przedmiotowych efektów uczenia się <i>(wyłącznie czasownikami operacyjnymi - czynności, które da się zweryfikować, mierzalne; w nawiasie należy podać numery tematów zajęć, które realizują dany efekt)</i> <i>(co konkretnie student po tym przedmiocie będzie wiedział i umiał)</i>	Sposoby weryfikacji efektów uczenia się <i>(np.: kolokwium pisemne, egzamin ustny, egzamin pisemny, sprawozdanie, prezentacja na zajęciach, raport, projekt indywidualny, grupowy..)</i>
CTR_W05	Potrafi identyfikować zagadnienia dotyczące historii biblijnego Izraela, a także jego instytucji religijnych i społecznych	Student zna metodologię oraz podstawowe wiadomości dotyczące archeologii biblijnej (1)	prezentacja na zajęciach
CTR_W08	Zna zagadnienia z zakresu historii, kultury, literatury, obyczajowości i archeologii Bliskiego Wschodu	Student potrafi wyszukiwać, analizować, oceniać, selekcjonować integrować informacje pochodzące z różnych źródeł oraz formułować na tej podstawie krytyczne sądy (2-13).	prezentacja na zajęciach
CTR_W09	Zna zagadnienia z zakresu historii, kultury, literatury, myśli, obyczajowości i archeologii Europy, z wyróżnieniem regionu Śródziemnomorza	Student potrafi dostrzec i wyeksponować najważniejsze zagadnienia archeologiczne z tego okresu: stanowiska archeologiczne, budownictwo, ceramika, sztuka sakralna, inskrypcje (14-15).	prezentacja na zajęciach
CTR_U06	Jest przygotowany do tego, by twórczo wykorzystywać wiedzę na temat historii, zwłaszcza dziejów	Student ma nawyk poszukiwania aktualnej wiedzy, a także szukania inspiracji naukowej w innych dziedzinach wiedzy, a w związku z tym docenia	prezentacja na zajęciach

	biblijnych i dziejów chrześcijaństwa, oraz archeologii i liturgii dla funkcjonowania turystyki religijnej	wartość źródeł archeologicznych w odtwarzaniu realiów życia w czasach biblijnych. Potrafi też twórczo wykorzystywać wiedzę na temat historii, zwłaszcza dziejów biblijnych i dziejów chrześcijaństwa oraz archeologii dla funkcjonowania turystyki religijnej.	
--	---	--	--

Metody dydaktyczne

(dostosowane do przedmiotowych efektów uczenia się)

1.	Wykład z wykorzystaniem multimediiów
2.	Dyskusja moderowana

Opis nakładu pracy studenta w ECTS

Kontakt z prowadzącym	Aktywność	Liczba godzin	Razem liczba godzin / ECTS
bezpośredni	udział w zajęciach	30	30/1
	udział w zaliczeniach poza zajęciami		
	udział w konsultacjach		
praca własna	przygotowanie prezentacji	15	30/2
	Lektura literatury przedmiotu	15	

Kryteria oceny końcowej

(Opis składowych oceny końcowej zajęć, rozkład procentowy lub punktowy, informacja o dopuszczalnej liczbie nieobecności, inne kryteria)

Oceniane są obecność i zaangażowanie podczas wykładów oraz przygotowanie i przeprowadzenie prezentacji na temat wybranego stanowiska/obiektu archeologicznego.

Dopuszczalna liczba nieobecności na zajęciach: 2.

Ocena łączna z przedstawionej na zajęciach prezentacji, frekwencji oraz aktywności na zajęciach:

Ocena z zaliczenia w postaci prezentacji: 80% ostatecznej oceny;

Aktywny udział w zajęciach: 10% ostatecznej oceny;

Frekwencja w zajęciach: 10% ostatecznej oceny.

Umiejętności:

- **na ocenę 3:** student posiada podstawową wiedzę z zakresu archeologii, ale nie potrafi wystarczająco dobrze poddawać połączyć tej wiedzy z innymi fenomenami dotyczącymi starożytności;

- **na ocenę 4:** student posiada podstawową wiedzę z zakresu archeologii i potrafi częściowo połączyć tę wiedzę z innymi fenomenami dotyczącymi starożytności;

- **na ocenę 5:** student posiada bardzo dobrą wiedzę z zakresu archeologii oraz potrafi celnie połączyć tę wiedzę z innymi fenomenami dotyczącymi starożytności, by na koniec wykorzystać te umiejętności w pracy związanej z ruchem pielgrzymkowym.

Literatura obowiązkowa

1.	ALBRIGHT W. F., <i>Archeologia Palestyny</i> , tłum. S. Majchrzak, Warszawa: Państwowe Wydawnictwo Naukowe 1964.
----	--

2.	ASHMORE W., SHARER R. J., <i>Odkrywanie przeszłości. Wprowadzenie do archeologii</i> , Kraków: Avalon 2009.
3.	BIELIŃSKI R., <i>Starożytny Bliski Wschód. Od początków gospodarki rolniczej do wprowadzenia pisma</i> , Warszawa 1985.
4.	GADECKI S., <i>Archeologia biblijna</i> , t. I-II, Gniezno: Prymasowskie Wydawnictwo Gaudentinum 1994.
5.	KELLER W., <i>Śladami Biblii. Stary Testament w świetle badań naukowych</i> , Oficyna Wyd. MAK, Warszawa 1998.
6.	ROSIK M., <i>Archeolog czyta Biblię. Nowe odkrycia: fałszerstwa czy wyzwania dla wiary?</i> , Wrocław: TUM Wrocławskiej Księgarni Archidiecezjalnej 2007.
7.	STEFANIAK L. W. (red.), <i>Archeologia Palestyny</i> , przedmowa W. F. Albright, Poznań-Warszawa-Lublin: Księgarnia Św. Wojciecha 1973.

Literatura uzupełniająca

1.	JANKOWSKI S. – SZTUK D., <i>Przewodnik po Ziemi Świętej</i> , Wyd. Salezjańskie, Warszawa 2021.
2.	MURPHY O'CONNOR J., <i>Przewodnik po Ziemi Świętej</i> , Warszawa: Vocatio 2000.
3.	ROSIK M., <i>Archeolog czyta Biblię. Świątynia Jerozolimska</i> , Wrocław: TUM 2007.

* lista rodzajów zajęć

- ☐ ćwiczenia (audytoryjne, translatoryjne, terenowe, warsztatowe, projektowe)
- ☐ ćwiczenia laboratoryjne, komputerowe
- ☐ lektorat języka obcego nowożytnego/starożytnego
- ☐ wykład kierunkowy
- ☐ wykład monograficzny lub konwersatorium monograficzne
- ☐ seminarium dyplomowe
(sem. magisterskie, licencjackie lub inżynierskie, na którym student pod kierunkiem opiekuna pracy przygotowuje pracę dyplomową, wykorzystując metody adekwatne do realizowanej tematyki badawczej)
- ☐ pracownia dyplomowa (programistyczna, chemiczna, fizyczna, biologiczna, inżynierska)
(zajęcia laboratoryjne, na których student pod kierunkiem opiekuna pracy przygotowuje pracę dyplomową wykorzystując metody adekwatne do realizowanej tematyki badawczej)